

Η Φ Α Ρ Ι Σ

Εκδίδεται από τον Σύλλογο Αποφοίτων Σχολείων Φάριδος

ΕΔΡΑ : Ξηροκάμπι Σπάρτης

●
Συντακτική Επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλιάνης, Θεόδ. Σ. Κατσουλάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός

●
Επιμελητής έκδοσης: Σταύρος Θ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101, Λαμπρινή, Αθήνα

Ταμίας: Ιωάννης Π. Κονίδης, Ξηροκάμπι

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Εσωτερικού ετήσια ..... Δραχμές 1.000

Εξωτερικού ετήσια ..... Δολάρια Η.Π.Α. 20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
<i>Χ. Α. Προκοπίδη</i> , Παλιές αναμνήσεις από τη Γόλα	1
<i>Μ. Κουμουτσίδα</i> , Αναμνήσεις από το μπαρμπα - Λιά Μπακογιώργη	4
<i>Π. Χ. Στούμπου</i> , Αγάπες του βουνού	6
<i>Π. Πήλια</i> , Γεώργιος Β. Σολωμός	8
Τράπεζα αίματος Ξηροκαμπίου	10
Εκκλησιαστικά νέα του χωριού μας	11
Σύντομες ειδήσεις	12
<i>Θ. Κ.</i> , Ανθρώπινα	13
<i>Δ. Δικαιάκου - Θ. Σ. Κατσουλάκου</i> , Αυτοί που έφυγαν.....	14
Τα νέα μας	15

Η Φ Α Ρ Ι Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΥΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ΄ - ΤΕΥΧΟΣ 90 - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1994

Παλιές αναμνήσεις από τη Γόλα

Με την σκέψη ότι είναι πάντοτε επίκαιρο και ενδιαφέρον ό,τι αναφέρεται στο σεβασμό Μοναστήρι της Γόλας, επιχειρώ να αναπλάσω παιδικές και νεανικές αναμνήσεις, που ανάγονται στις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας, τότε που η Γόλα λειτουργούσε και γιόρταζε.

Μικρή συμβολή στην πνευματική και πολιτιστική προσπάθεια, που τόσο αξιέπαινα καταβάλλει η συμπαθέστατη περιοδική έκδοση «ΦΑΡΙΣ».

Και τα δύο Μοναστήρια της περιοχής μας, η Ζερμπίτσα και η Γόλα, απέχουν σχεδόν το ίδιο από την Άρνα (γενέτειρα του γράφοντος). Μιάμιση - δύο ώρες ποδάρδρομο. Οι σχέσεις όμως και η επαφή με τα δύο Μοναστήρια δεν ήταν το ίδιο. Με την Ζερμπίτσα υπήρχε συχνή και εύκολη επαφή, καθώς το Μοναστήρι βρίσκεται στον δρόμο της Άρνας προς τον Κάμπο, με την προς τα εκεί συνεχή κίνηση Αρνιωτών (συγγένειες, εργασίες, προμήθειες). Στις αρχές του αιώνα μας υπήρχαν και Αρνιώτες στο Μοναστήρι της Ζερμπίτσας, όπως ο Ηγούμενος Παρθένιος Πολυμενάκος και οι μοναχοί Ιωάννης Προκοπίδης* και Γεννάδιος Λιούνης.

Η Ζερμπίτσα ήταν μεγάλο Μοναστήρι, με πολλούς Μοναχούς και μεγάλη κτηματική περιουσία: ελαιοπερίβολα στον Κάμπο, λειβάδια, μετόχια και Μύλο (αμέσως μετά το γεφύρι της Ρασίνας). Ήταν σε σχετικώς κεντρική περιοχή, ήταν «πέρασμα», με εύκολες τις επισκέψεις. Ήταν κοντά στον κόσμο.

Η Γόλα ήταν φτωχό, μικρό Μοναστήρι, με λίγους Μοναχούς, απομονωμένο στην απόλυτη ηρεμία της βουνίσιας, ερημικής περιοχής, απόκοσμο, δεν ήταν «πέρασμα», με σπάνιους επισκέπτες και περαστικούς.

* Είς πατρός πάππος του γράφοντος, δημοδιδάσκαλος της Άρνας και της περιοχής. Ήταν Γραμματέας της Μονής, και από πριν, και επίσης κατά τα έτη της μοναστικής ζωής του, μέχρι τον θάνατό του (1909).

Ήταν μακριά από τον Κόσμο. Σε μια περιοχή με υποβλητική γαλήνη, ευνοϊκή για μόνωση, προσευχή, συγκέντρωση, εγκαρτέρηση.

Υπήρχε διάχυτη η εντύπωση ότι η Γόλα ήταν από τα παλαιότερα δείγματα αυστηρής μοναστικής ζωής, ότι το Μοναστήρι ήταν μακριά από τον Κόσμο, αλλά κοντά στον Θεό. . .

Έτσι εξηγείται ότι και το «Τάξιμο» (το τάξιμο) για τον γράφοντα δεν έγινε στο Μοναστήρι της Ζερμπίτσας, όπου τόσες ευκολίες και δεσμοί υπήρχαν, αλλά στο Μοναστήρι της Γόλας.

Το τάξιμο —ίσως 1912— (με αφορμή κάποια παιδική ασθένεια) ήταν: να με πηγαίνουν στη Γόλα, όσο να μεγαλώσω, και ύστερα να πηγαίνω μόνος μου κάθε χρόνο.

Η επίσκεψη-προσκύνημα, γινόταν τακτικά, κάθε χρόνο, την «Παρασκευή της Λαμπρής», ημέρα εορτασμού της Μονής, μέχρι το 1922, οπότε αραιώνουν (στα χρόνια των σπουδών), με τελευταία επίσκεψη ίσως το 1926, για την οποία γίνεται λόγος πιο κάτω. Το τάξιμο όμως έμεινε. . . ισόβιο.

Έκτοτε δεν εδόθη, ατυχώς, ευκαιρία, όσο και αν ήταν επιθυμητή, να επισκεφθώ τη Γόλα. Ένα κερί σε κάθε πέραςμα από την ομώνυμη εκκλησία στην Αθήνα, και τώρα, από πολύ μακριά, ένα ευλαβικό πέταγμα της φαντασίας στην γνώριμη περιοχή της Γόλας — ένα νοερό γύρισμα στα αμέριμνα παιδικά και νεανικά χρόνια.

Η διαδρομή από την Άρνα, μετά το γειτονικό χωριό Κοτσατίνα (σήμερα Σπαρτιά), ακολουθούσε το μοναδικό μονοπάτι προς τη Γόλα, μέσα από το βάθος της χαμηλής περιοχής του Χάους και ύστερα από χαμηλούς λόφους έφθανε στο Μοναστήρι. (Το όνομα Χάος —ο χάος— είχε δικαιολογημένα δοθεί στην τεράστια χοάνη που σχηματίζεται από την κυκλοτερή σειρά βουνών, από την δυτική Ανίνα, την Αρνιώτικη Ράχη, την Γορανίτικη Μισόγολα μέχρι τον Μύτικα, με τον επιβλητικόν όγκο του Ταύγετου στη βορεινή πλευρά, ένα βαθύ κυκλικό κενό, με μόνη έξοδο το Γορανίτικο ποτάμι, και τη Ρασίνα προς τον Κάμπο).

Οι αναμνήσεις-εντυπώσεις από τη διαδρομή και τον εορτασμό, παραμένουν στο βάθος της μνήμης, πολύ ζωνρές, αλησιμόνητες.

Ήταν μαζί μία εξαιρετική θρησκευτική μυσταγωγία και φυσιολατρική χαρά, καθώς γινόταν πάντοτε μέσα στην Άνοιξη, με όλα γύρω καταπράσινα και το μονοπάτι ανάμεσα σε ανθισμένους θάμνους και αγριολούλουδα μέχρι το Μοναστήρι.

Η εορτή της Ζωοδόχου Πηγής —η Παρασκευή της Λαμπρής— ήταν η μεγάλη ημέρα της Γόλας. Η ατμόσφαιρα ήταν εορταστική, όλα ήταν καθαρά, τακτοποιημένα, η ευλάβεια έντονη και τίποτε δεν συνέβαινε που να την διαταράξει.

Ήταν πολλοί οι προσκυνητές την ημέρα της γιορτής — τόσοι πολλοί που δεν χωρούσαν στο Ναό. Οι περισσότεροι ήταν από τους Γοράνους, λιγότεροι από την Κουμουστά και τον Κάμπο, και ελάχιστοι από την Άρνα. Μερικές φορές ήμαστε από την Άρνα μόνο εμείς, τα αδερφοξάδερφα, μαζί πάντοτε ο εξάδελφος Ανδρέας Προκοπίδης, τακτικός προσκυνητής και ένθερμος φίλος της Γόλας «μέχρις εσχάτων».

Ο Ναός ήταν ολόφωτος, στολισμένος, μεγαλοπρεπής, με τις μεγάλες εικόνες,

θαυμαστός στα έκπληκτα παιδικά μάτια. Η ιεροτελεστία πανηγυρική. Υπήρξε κάποτε, κατά εκείνα τα χρόνια, η πληροφορία ότι είχαν παρατηρηθεί δάκρυα στην εικόνα της Παναγίας. Η συγκίνηση ήταν μεγάλη, και σε έξαψη ευλαβείας, όλοι ήθελαν να ιδούν και να προσκυνήσουν.

Μετά το τέλος της λειτουργίας εγέμιζε ο μεγάλος χώρος μπροστά στη Μονή από τους επισκέπτες, κοντά στη βρύση, όπου άνοιγαν όλα τα δέματα με τα πρόχειρα τρόφιμα που είχαν πάρει μαζί τους.

Και με τους πρώτους τόνους των «βιολιών» άρχιζε ο χορός, στον οποίο οι Γορρανίτες, που ήταν και οι πολυπληθέστεροι, ιδιαίτέρως διακρίνονταν.

Μεταξύ άλλων, υπήρχε και η συνήθεια αγωνισμάτων, αλλά κυρίως της σκοποβολής, η οποία γινόταν με τα μακρύκαννα παλαιά όπλα (καραμπίνες, καριοφίλια, τσάγκρες) από μεγάλη σχετικώς απόσταση, και με αρκετά δύσκολη «τεχνική»: στο άκρο του περιβόλου υπήρχαν πολύ μεγάλα δέντρα, καστανιές και βαλανόδεντρα. Εκεί στον κορμό του δέντρου, σε κάποια τρύπα ή πτυχή, εστήριζαν ένα αυγό, ως στόχο, και γινόταν ο συναγωνισμός.

Το αυγό ήταν «ωμό» ώστε, αν το πετύχαιναν, να φαίνεται αμέσως από μακριά, αφού το αυγό άδειαζε και έπεφτε.

* * *

Τα χρόνια όμως της ήρεμης μοναστηριακής ζωής και της χαρμόσυνης γιορτής, ακολούθησαν χρόνια που η Γόλα περνούσε μεγάλες δυσκολίες.

Ήταν χρόνια που γινόταν λόγος για συγχώνευση του Μοναστηριού με τη Ζερμπίτσα, για διάλυση της Γόλας και παρόμοια, που προκαλούσαν θλίψη και ανησυχία των φίλων της Γόλας. Χωρίς μοναχούς και ακόμη φτωχότερο.

Η τελευταία επίσκεψη (ίσως 1926) μόνο θλιβερές αναμνήσεις έχει αφήσει. Ήταν στη Γόλα μια εικόνα ερημώσεως. Επισκεφθήκαμε τον Ηγούμενο Ιερόθεο επάνω στο κελλί του μαζί με τον εξάδελφο Ανδρέα Προκοπίδη, μετά τη Θεία Λειτουργία. Ενθουμούμαι ζωηρά εκείνες τις στιγμές. Ο Ηγούμενος μας μίλησε για την κατάσταση και «ξέσπασε». Ήταν ένα ξέσπασμα οργής και απογνώσεως: «...θα μας διαλύσουν... θα τα πάρουν όλα... Δεν μας αφήνουν τίποτα...». Και στο αποκορύφωμα της οργής, κατέρυθρος, ανασήκωσε ένα τρίχινο χοντρό σκέπασμα (σάγισμα) από το ξύλινο κρεβάτι του, προς την πλευρά του τοίχου, και μας έδειξε ένα όπλο «Γκρα» (πολεμικό όπλο της εποχής) φωνάζοντας: «Αν χρειασθεί, και αυτό θα χρησιμοποιηθεί...».

Ήταν τόσο συγκλονιστική, αλλά και κατανοητή, η ακραία έκρηξη του απελπισμένου Ηγουμένου.

* * *

Αυθόρμητα έρχεται η ευχή-και προσευχή: Είθε να γίνει και πάλι η Γόλα κέντρο λατρείας, καταφύγιο πιστών και τόπος βοήθειας των ευρισκομένων «εν ανάγκαις και θλίψεσιν».

Ζνρίχη, Μάιος 1994

Χαρίλαος Αντ. Προκοπίδης

Αναμνήσεις από τον μπάρμπα-Λιά Μπακογιώργη

Τις μέρες του Πάσχα τις πέρασε στο χωριό μας. Τον επισκέφθηκα και κουβεντιάσαμε κάμποση ώρα για τη ζωή του, για το χωριό παλιά, για όσα του είχαν ιστορήσει οι παλιότεροι. Είναι πραγματικά ένα ανεκτίμητο κεφάλαιο, ένα ζωντανό αρχείο ο μπάρμπα-Λιάς. Μιλάει με τόση σαφήνεια και έχει τέτοια μνήμη, που αναρωτιέσαι πώς στα 102 του χρόνια διατηρεί αυτή τη ζωτικότητα. Πίνουμε καφεδάκι κι αφού ανάβει τσιγάρο, μου λέει τα παρακάτω.

Γεννήθηκε το 1883 το καλοκαίρι στην Τόριζα σε πολυμελή οικογένεια με δύο αγόρια και δύο κορίτσια. Στην Τόριζα ανέβαιναν οικογενειακώς μετά το θέρισμα κι έμεναν μέχρι τ' Αϊ-Δημητρίου. Έβοσκαν τα γιδοπρόβατα και καλλιεργούσαν μικρά κηπάκια. Θυμάται που έρχονταν Ρουμελιώτες κτηνοτρόφοι και στρούγνιαζαν στον Πεύκο στη Μακρινιά Λάκκα, στο Γρηγορόπουλο. Τα δίπατα σπίτια που πρωτοθυμάται στο χωριό ήταν του Χατζηγιαννάκη και του Γιώργη τού Σγούπη στο Παλιό Λιτρουβιό. Ο μπάρμπα-Λιάς δούλεψε στο χτίσιμο της νέας εκκλησίας, γύρω στα 1900. Επίτροποι ήταν τότε οι Χατζηδημήτρης, Γιώργης Διαμαντάκος, Μπέρτος Παναγιώτης, Δημητράκης Βλαχάκος, Κωσταντής Φουντούκης. Το 1928 έπεσε το ένα καμπαναριό από το μεγάλο σεισμό και ξαναχτίστηκε. Οι μαστόροι ήταν Ηπειρώτες κι έχτισαν την εκκλησία σε καλογερικό οικόπεδο της Μονής Ζερμπίτσας. Ήταν τα λεγόμενα βακούφια, που τα καλλιεργούσαν οι συγχωριανοί μας κι έδιναν το 10% στο Μοναστήρι. Στα 1912 κλήθηκε στο στρατό και πήγε κατ' ευθείαν στο μέτωπο που ήταν στο Σαραντάπορο. Στην Ελασσόνα υπήρχε μεγάλη συγκέντρωση τουρκικού στρατού. Στα Στενά της Πόρτας ήταν με την 4η Μεραρχία του Μαυρομιχάλη και χτυπήθηκαν από τουρκικό πυροβόλο περισσότερο το 9ο και 10ο Σύνταγμα. Τη νύχτα έφυγαν οι Τούρκοι αφήνοντας μια οπισθοφυλακή. Εδώ ο μπάρμπα-Λιάς μας διηγείται πώς ο ίδιος σκότωσε έναν Τούρκο αξιωματικό και κυνήγησαν τους υπόλοιπους. Ακολούθησαν τα Γιαννισά, η Βέροια και μαζί με τους Βούλγαρους και Σέρβους μπήκαν στη Σαλονίκη. Μετά με βαπόρι στην Πρέβεζα, στον Εμίν Αγά. Το Φλεβάρη του '13 πολιορκήσαν τα Γιάννενα που τα κράταγε ο Εσσάτ Πασάς. Μετά από σκληρή μάχη μπήκαν στην πόλη, αφού ο Εσσάτ Πασάς παράδωσε το σπαθί του στον Κωνσταντίνο. Οι Τούρκοι αιχμάλωτοι έφτασαν τις 33.000. Με βαπόρι γύρισε στην Αθήνα, απ' όπου τον έστειλαν πάλι στη Μακεδονία ενάντια στους Βούλγαρους· κόντεψαν τότε οι Έλληνες να φτάσουν στη Σόφια, αν δεν έμπαιναν στη μέση οι Αγγλο-Γάλλοι. Τότε απολύθηκε. Τον ξανακάλεσαν το '21-'22 στη Μικρασιατική εκστρατεία, αλλά, επειδή ήταν παλιότερη κλάση, τον έστειλαν στη Φρουρά της Σπάρτης κι έτσι δεν ξαναπήγε στο μέτωπο.

Ρώτησα τον μπάρμπα-Λιά να μου πει για τα λιοτρουβιά της Παλαιοπαναγιάς.

Πρώτα ήταν λέει το Διαμανταίικο με ξύλινες σφυρίδες και ξύλινο λιθάρι που το γύριζαν με τα χέρια. Μετά έγινε το Σγουπαίικο με πιεστήριο και μανέλες, με πέτρινο λιθάρι που το κινούσαν πρώτα με τα χέρια και μετά με τα μουλάρια, όπως τους έδειξε κάποιος Μακεδόνας. Μετά έγιναν το Νιασταίικο, το Χαντζαίικο και μετά τ' άλλο Χαντζαίικο με την πρώτη μηχανή με ατμό που έφεραν από τη Ρωσία. Οι τσαντίλες ήταν τρίχινες και φτιάχνονταν στην Αναβρυτή. Μετά έγινε και το λιτρουβιό του Τζιμάκου με πιο σύγχρονες μηχανές.

Εδώ ο μπάρμπα-Λιάς κάνει μια αναδρομή στην ιστορία του χωριού, όπως την ιστόρησαν οι παλιότεροί του. Τα σπίτια του χωριού τότε έπιαναν από το Τουρλοβούνι μέχρι τα Κουσταίικα, μα κήκαν από τον Ιμπραήμ που αποβιβάστηκε στην Πελοπόννησο. Οι Τούρκοι ανέβαιναν μέχρι τη Βελανιδιά κι οι ντόπιοι είχαν εγκατασταθεί στην Τόριζα, στα Διπόταμα, στο Νιχώρι και στην Πολιάνα. Μέχρι το 1827 ζούσαν στον Ταύγετο. Τότε, αφού έφυγαν οι Τούρκοι, κατέβηκαν οι πρώτες οικογένειες στον κάμπο, οι Μπακογιωργαίοι με επικεφαλής το γέρο Κούτρο, οι Σγουπαίοι, οι Χαντζαίοι, οι Μπερταίοι, οι Αναγνωσταίοι κ.ά. Ο γέρο Κούτρος Μπακογιώργης ήταν ο πρώτος δημογέροντας που οργάνωσε τη ζωή του χωριού. Ήταν και ψάλτης κι επίτροπος. Πρώτη του δουλειά ήταν να φέρει το νερό από το βουνό με χωματαύλακο. Τότε επιδιορθώθηκε κι η παλιά εκκλησία που είχε πάθει ζημιές από τον Ιμπραήμ. Φτιάχτηκε κι ο Μύλος με χρήματα της εκκλησίας σε οικόπεδο του Αναγνώστη (Αναστάση Διαμαντάκου). Τότε έσπερναν και στο βουνό στάρια, σίκαλες μέχρι το Τσαμαδοβουνάκι κι ο μύλος δούλευε συνέχεια.

Στα Σκάμνα παλιότερα υπήρχε τούρκικο καφενείο και δυο-τρεις τούρκικες οικογένειες έμεναν εδώ και μετά την απελευθέρωση. Στου Ντούμα τα κοτρώνια έμενε κάποιος Ντούμας, ξένος ερημίτης, που έδωσε στην τοποθεσία το όνομά του. Στην Παλιόχωρα υπήρχαν πολλά αμπέλια. Πανηγύρι μεγάλο γινόταν στις 9 Μάρτη των Αγίων Σαράντα στο Ξηροκάμπι. Τ' Αϊ-Γιωργιού, που γινόταν μεγάλο γλέντι στην Τόριζα και στις άλλες γιορτές, τους συγχωριανούς μας διασκεδάζαν οι οργανοπαίχτες Γιωργάκης Ξυδιάς λαβούτο, Νικολής Παυλάκος τούμπανο-καραμούζα, Παντελής Παπαδάκος κι Αριστείδης Χαντζάκος βιολί, Γιώργης Αλέξης και Γιώργης Σαχλάς κλαρίνο.

Όλα τούτα μου τα λέει ο μπάρμπα-Λιάς χωρίς να πάρει ανάσα και συνεχίζει με μια ιστορία από τον καιρό των Τούρκων που θα τη διαβάσετε σε κάποιο επόμενο τεύχος μας. Τον ευχαρίστησα για όσα είπε και μου υποσχέθηκε πως το καλοκαίρι που θα κατέβει στο χωριό θα μας πει περισσότερα.

Μίμης Κουμοντσιόδης

---

* Ο Ηλίας Μπακογιώργης αναπαύτηκε στις 15/6/1989 σε ηλικία 106 ετών.

Αγάπες του βουνού

Κατατρυφερή και παρθένα ήτανε η καρδιά του. Από δεκάχρονο παιδί έζηγε στον Ταύγετο με τα γίδια. Είχενε προσπεράσει τα είκοσι, όταν διάη σε κοντινό χωριό. Χινόπωρο ήτανε και τινάζανε τα καρύδια. Τρεις αδερφές τα μαζεύανε κι οι τρεις όμορφες. Η μια ξεχώριζε. Τίποτε δεν της έλειπε. Όλα καλοχτισμένα. Μάρω την ελέγανε. Σαν αστραπή πέσανε τα μάτια του απάνω της. Τα μάτια ανταμώσανε κι ό,τι είπανε, είπανε. Το βράδυ στο σπίτι το μυαλό στριφογύριζε. Και τί μπορούσε να σκεφτόταν κείνη για το τσοπάνοπουλο. Τους τσοπάνηδες τότε δεν τους είχανε σε υπόληψη: στην άκρη του ραβδιού τους, που λέει ο λόγος.

Μα το μήνυμα έφτασε λίγες μέρες αργότερα. Κι ήτανε όλο εκτίμηση για το ψηλό, λέει, κι όμορφο παληκάρι. Έτσι άναψε η πρώτη φωτιά. Το χωριό της όμως δεν ήταν πέρασμα. Ένα λιγόλογο γράμμα γραμμένο με πόνο και αγωνία τη βρήκε στο παζάρι και μια απάντηση προφορική τον γέμισε γλυκειά προσμονή. Όσες φορές απαντηθήκανε σε πανηγύρια, σε μοναστήρια, σε εκκλησιές το λόγο είχανε τα μάτια που αστράφτανε. Για κουβέντα ούτε λόγος. Και πώς να ξεφύγεις από τους συγγενείς. Για τα κορίτσια τα πράματα ήτανε αλλιώς: «Κάλλιο το κιβούρι τους πέρι τ' όνομά τους». Έτσι περάσανε δυο χρόνια. Είχενε ανοίξει κι η κακούργα η μετανάστευση. Ο πατέρας της μεγάλη φαμελιά είχενε: είδε κι απόειδε. Έκανε χαρτιά. Έβαλε στα μπροστά κάποια παιδιά και την όμορφη Μάρω. Κείνη τί να πει. Να μείνει να παντρευτεί έναν τσοπάνη; Έστειλε όμως παραγγολή: Θα περιμένει ό,τι και να γίνει. Η καρδιά τού νέου μαύρισε. Στο τσαφάρι του δεν έλεγε τραγούδια του βουνού και της άνοιξης, μόνο λυπητερούς σκοπούς, κάτι σαν ηπειρώτικο μοιρολόι. Για στερνή φορά την είδε στην κορφή του Ταύγετου 19 Ιουλίου 1951: αλλά κι εκεί δεν μπόρεσε να της ειπεί λέξη. Καθισμένη σε μια πέτρα δε σείστηκε από τη θέση της. Αλλά τα μάτια είπανε πάλι πολλά.

Η γιορτή τέλειωσε κι εκείνη κατέβηκε. Λίγο αργότερα πήρε το δρόμο της ξενιτιάς. Έμεινε ο νέος να σκαρίζει τα γίδια, ν' ανεβαίνει στην κορφή, να κάθεται στην ίδια πέτρα καταμόναχος και να τα βάζει με τη μοίρα του. Πέρασαν δυο χρόνια κι είδηση καμιά. Πάντα όμως έβρισκε δικαιολογίες και έκανε κουράγιο. Ο κόσμος έφευγε, τα χωριά κουφώνανε. Άρχισε και κείνος να κάνει ενέργειες. Φλεβάρης και βροχή αναστάλαγο. Τα γίδια σε κάτι σπηλιές κι ο νιος σε μια καλύβα τ' απέναντι

γλαροκοιμότανε σε μια ρασιά. Άκουσε αρβάλα, βγήκε στην πόρτα και τί να ιδεί. Μια βοσκοπούλα συχωριανή του, βρεμένη ως το κόκκαλο. Της άναψε φωτιά να στεγνώσει κι έφυγε. Αν τονε δει μάτι, σκέφτηκε, θα γίνει σούσουρο. Της φάνηκε χρήσιμος σε λωβή ώρα και κείνη δεν το ξέχασε. Όντας ανταμώνανε στο χωριό, λέγανε και δυο κουβέντες, ώσπου φτάσανε και στο θέμα. Να φύγουνε κι οι δυο· κι αν προκόβανε, έχει καλώς· αλλιώς να γυρίζανε, να ζήσουνε όπως οι μεινεμένοι.

Χριστούγεννα έφυγε εκείνη κι αυτός Φλεβάρη. Λίγο πριν φύγει του 'δωσε κάποιος γνωστός τη σύσταση της Μάρως κι η μάνα της συχωριανής κάτι πράματα. Και νά 'σου ο νιος με δυο συστάσεις, δυο αγάπες στο δρόμο για τις πλούσιες χώρες. Από το δρόμο της Νέας Υόρκης, ξένος κι άγνωστος, με τη βοήθεια ενός γέρο-Έλληνα έστειλε κιόλας ένα γράμμα στη Μάρω, να πάει να τον βρει εκεί που θα έμενε. Αλλά δε φάνηκε πουθενά. Έτσι ο νέος πήρε τη μεγάλη απόφαση. Το Μάρτη αρραβώνας, τον Ιούλιο χορός Ησαΐα. Ένα χρόνο αργότερα, έχοντας πιάσει δουλειά και με καλή γυναίκα, πήγε σ' ένα γλέντι να χαρεί· κι εκεί έμαθε το νέο. Τις ημέρες του γάμου του η Μάρω πήγε γυρεύοντάς τον. Καλύτερα να μην το μάθαινε, μόλο που η γυναίκα του ήταν όμορφη κι εργατική. Άνοιξε η γης. Η συντέλεια του κόσμου. . .

* * *

Πρωτομαγιά 1992. Γιόρταζ' η Γόλα. Χαρά Θεού. Κόσμος πολύς και χορός και τραγούδια. Και νά μέσ' στον κόσμο μια ξένη γυναίκα ολόγεια η Μάρω. Την πλησιάζει, κάνει να της μιλήσει, αλλά γελάστηκε· δεν ήτανε εκείνη. Ταραγμένος έκαμε πίσω, μπήκε ξανά στην εκκλησιά και προσκύνησε την Παναγία. Βγήκε έξω από την πόρτα που βλέπει στην Κουμουστά, κοίταξε κατά τον Ταύγετο και λογάρισε: 1992-1951! Τίποτα δεν είχε αλλάξει. Τόσο κρατάνε οι αγάπες του βουνού. Αψηλές και πεντάμορφες.

Παναγιώτης Χ. Στούμπος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β. ΣΟΛΩΜΟΣ

(Πυροδοδεσπότης)

Συνεχίζουμε και στο τεύχος αυτό την παράθεση σκόρπιων ιστορικών στοιχείων, που κατέγραφε ο κ. Πολυζώης Πήλιος από συζητήσεις που είχε με το λόγιο Γεώργιο Β. Σολωμό πριν από πολλά χρόνια.

Η Κουμουστά ήταν βενετσιάνικο χωριό αρχικά. Ονομαστές τοποθεσίες της είναι: ο Μαργατιάνος, το Μαργέλλι, το Πλατάκι, το Σκίσιμα, το Σκωτάκι, του Γιατράκου η σπηλιά, ο 'Αλμπανος κ.ά. Οι κάτοικοι της Κουμουστάς ασχολούνταν με τους γνωστούς αργαλειούς και έφτιαχναν γαϊτάνια, μυτάνια και άλλα υφαντά. Οι δε τσοπάνηδες της Κουμουστάς ονομάζονταν και γαϊτανάδες. Γνωστοί στην Κουμουστά συνουκισμοί ήταν των Μαθαιάνων και των Ψυλλαίων. Οι Τούρκοι —λέγεται— αρχικά δεν πάτησαν στην Κουμουστά. Το 1770 όμως με την επανάσταση των Ορλώφ η Κουμουστά κάηκε, αφού Κουμουστιώτες έλαβαν μέρος στην επανάσταση αυτή. Μερικά χρόνια πριν από την Επανάσταση του 1821 τον καπετάνιο Θεωδράκη Λάσκαρη, που βρισκόταν με το άλογό του στον αυλόγυρο τ' Αι-Λιά, οδήγησαν παραπλανητικά στο βαθύ ρέμα, κοντά στο Μαργέλλι, όπου δέχθηκε τον περίμενε ο Μπέης, και τον σκότωσαν. Ο Θεωδράκης Λάσκαρης είχε πύργο στην Κουμουστά, μύλο και πολλά χτήματα. Μεγάλη περιουσία είχε επίσης στον κάμπο, που άρχιζε από τα Λιακαίικα κι έφθανε ως τη Μούσγα, αφού περιελάμβανε ένα μεγάλο μέρος από τα Κατσουλαίικα. Αυτή την τεράστια για την εποχή εκείνη περιουσία κληρονόμησαν οι Μανιάτες Λιαράκος, Μαρκάκος και Δ. Κατσουλάκος, που νυμφεύθηκαν τα τρία κορίτσια του.

Μετά το Θ. Λάσκαρη οι Τούρκοι αναγνώρισαν ως σημαίνουσα οικογένεια τους Σολωμαίους. Κάποιοι Σολωμαίοι κατάγονταν από του Λάλα της Ηλείας. Πρόγονος του Δημήτρακα Σολωμού βρήκε στη θέση «Ψωριάρης» του Μύτικα, ενώ έβασκε τα γίδια, μια κασέλα νομίσματα «σφάτζικες και τούμπιες». Αυτά τα κράτησε για τον εαυτό του, χωρίς να δώσει στις αδελφές του, τις οποίες έλεγαν τότε Ψαριές. Το μεγάλο χτήμα των Σολωμαίων στη Σκούντρα ανήκε πρώτα στον Τούρκο Ρετζέπη. Αυτός το πούλησε στους Σολωμαίους.

Επιφανής Τούρκος στην περιοχή ήταν ο Δερβούκος, που είχε τον πύργο του στα Λιακαίικα. Τον πύργο αυτό, με το θάνατο του Δερβούκου στην Τριπολιτσά, τον κληρονόμησε ο Θεοδόσιος Λιακάκος. Άλλος γνωστός Τούρκος ήταν ο Μουρχού-

της, στις καμάρες Κομνηνού, ο Μπαλάκος στον πύργο της Αγια Τριάδας. Εκεί πριν ήταν τζαμί. Υπήρχε εκεί και μεγάλη στέρνα που την σκέπασαν αργότερα. Άλλος Τούρκος ήταν ο Μπαλιτσάρης, που είχε τον οντά του κοντά στην Αγια Βαρβάρα, απέναντι από τον Αρκασιά, στου Μπαλιτσάρη που λέμε σήμερα. Εκεί από παλιά υπήρχε ένα εκκλησάκι της Αγιας Βαρβάρας. Πιο πέρα ο Τούρκος αυτός είχε δύο στέρνες για νερό καθώς και ένα πηγάδι. Σήμερα στον ίδιο χώρο ανευρίσκονται σπασμένα κεραμίδια.

Οι Τούρκοι είχαν αναθέσει στον Μπούχαλη Σολωμό, στην Κουμουστά, να εισπράττει το χαράτσι από τους κατοίκους. Αυτός αμέλησε κι οι Τούρκοι τον βασάνισαν. Ο Μπούχαλης είχε το σπίτι του στη Λαήνα, στα Κατσουλαίικα. Από την οικογένεια Σολωμού ο Λέκκις Σολωμός πολέμησε ως εθελοντής στην Κρητική επανάσταση (1866-1869)· τραυματισμένο τον βρήκαν οι Τούρκοι σε μια σπηλιά κοντά στο Ηράκλειο, και τον σκότωσαν.

Οι Πετροπουλάκηδες ήλθαν στην περιοχή μας από τη Ράχη Γυθείου.

Ο Κοσωνάτος (Καλλιεράκης) κατάγεται από την περιοχή Γυθείου. Εγκαταστάθηκε στο χάνι της Ρασίνας μέχρι τη Σαμαρακού. Ο Ντίνος Κοσωνάκος ήταν Υπουργός Εκκλησιαστικών επί πρωθυπουργίας Χαρ. Τρικούπη. Άλλοι Κοσωναίοι ήταν ο Τάκης, ο Ηλίας, ο Σπύρος, δικηγόρος. Τα κτήματά τους τα είχαν πρώτα οι Σολωμαίοι, από τους οποίους τα πήραν με τη βία. Έγιναν ομηρικές συγκρούσεις για τα χτήματα αυτά.

Η οικογένεια Κουμουστιώτη ήταν κλάδος της οικογένειας των Χρισταίων της Κουμουστάς. Ο Αντώνιος Κουμουστιώτης, υποστράτηγος το 1824, έλαβε μέρος σε πολλές μάχες της Επανάστασης επικεφαλής Κουμουστιωτών.

*Πολυζώης Πήλιος
τέως Λυκείαρχης*

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΙΜΑΤΟΣ ΞΗΡΟΚΑΜΠΙΟΥ

Όπως μας έκαναν γνωστό από την ομάδα αίματος του χωριού μας, την 7η Ιουνίου στο Αγροτικό ιατρείο της κοινότητάς μας διοργανώθηκε αιμοδοσία με την συνεργασία του τμήματος αιμοδοσίας του νοσοκομείου Σπάρτης και την πολύτιμη βοήθεια του αγροτικού ιατρού κ. Σπυρίδωνα Χριστόπουλου και της νοσοκόμας κ. Παναγιούλας Καπάκου. Επειδή τον τελευταίο καιρό μερικοί συμπατριώτες μας χρειάστηκαν μεγάλες ποσότητες αίματος, εξαντλήθηκε το απόθεμα που υπήρχε και για τα τελευταία έκτακτα περιστατικά, δάνεισε την ομάδα μας το νοσοκομείο Σπάρτης 10 μονάδες περίπου, γι' αυτό κρίθηκε απαραίτητη η αιμοδοσία, αφ' ενός μεν για την ξεχρέωση, αφ' ετέρου δε για να υπάρχει απόθεμα στην ομάδα μας. Οι λόγοι αυτοί ανάγκασαν τους υπεύθυνους αιμοδοσίας του χωριού μας να στείλουν την εξής επιστολή σε νέους ανθρώπους με την παράκληση να ενταχθούν στην ομάδα αιμοδοσίας:

«Όπως γνωρίζεις στην κοινότητά μας υπάρχει ομάδα εθελοντών αιμοδοτών. Από την προσφορά των αιμοδοτών συνεχώς καλύπτονται ανάγκες συμπατριωτών μας σε δύσκολες στιγμές τους. Καλό θα είναι να ενισχύσεις την προσπάθεια της ομάδας και να ενταχθείς σ' αυτή, προσφέροντας τα μέγιστα στην ανθρωπιστική και θεάρεστη αυτή πράξη. Σε πληροφορούμε ότι στις 7 Ιουνίου 1994, ημέρα Τρίτη και από ώρα 18.00 μέχρι 20.00 θα πραγματοποιηθεί αιμοδοσία στο αγροτικό ιατρείο της κοινότητάς μας.»

Παρ' όλα αυτά, από τα 48 άτομα που ειδοποιήθηκαν για πρώτη φορά, προσήλθαν μόνο 2!!! Ο Παναγιώτης Κωτσιόπουλος και ο Παναγιώτης Παναγέας, και από τους 25 τακτικούς αιμοδότες που ειδοποιήθηκαν, προσήλθαν 18. Έτσι μετά δυσκολίας συγκεντρώθηκαν 20 μονάδες. Έμειναν 10, αφού ξεχρεώσαμε το νοσοκομείο Σπάρτης.

Καλό θα είναι σε τέτοιες προσπάθειες να μην υπάρχει ΑΔΙΑΦΟΡΙΑ και όπως, όταν χρειάζεται κάποιος αίμα, οι συγγενείς του απευθύνονται στην ομάδα, έτσι και όταν γίνεται αιμοδοσία, οι συγγενείς να δίνουν το ευλογημένο «παρών», για να μπορέσει να διατηρηθεί η ομάδα και να εξυπηρετούνται οι έχοντες ανάγκη συμπατριώτες μας. Υπενθυμίζουμε, αίμα μπορούν να δίνουν άντρες και γυναίκες από 18 έως 60 ετών, εφόσον η υγεία τους το επιτρέπει. Στη συνέχεια παραθέτονται τα ονόματα αυτών που έδωσαν αίμα, με την ευχή να τους μιμηθούν στο μέλλον και άλλοι: Τεκόνση Ευανθία, Διαμαντάκου Ευδοκία, Λαμπροπούλου Σταυρούλα, Αρνιώτης Ιωάννης, Κονίδης Παναγιώτης του Β., Κυριακάκος Παναγιώτης του Γ., Λαγάκος Θεόδωρος, Μανδραπήλιας Παναγιώτης του Β., Μπαϊμάς Θεόδωρος, Ορφανάκος Δημήτρης, Παυλούνης Ηλίας, Σταματόπουλος Δημήτριος, Στούμπος Δημήτριος, Σταυρόπουλος Θεόδωρος, Φακάς Ιωάννης, Φακάς Γεώργιος, Φεγγαράς Λεωνίδα, Χριστάκος Σταύρος.

Δια την ομάδα αιμοδοσίας του χωριού μας:

Ιερέας π. Γεώργιος Λάτσης και Αντώνιος Δουκόγιαννης.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΝΕΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΑΣ

Συνεχίζονται οι εργασίες καθαρισμού και συντηρήσεως στον Ιερό Ναό Αγίας Τριάδας Ξηροκαμπίου. Πολλές είναι οι προσφορές των ενοριτών γι' αυτό το έργο.

Κατά την τελετή της Αναστάσεως περιήλθε δίσκος εις την εκκλησία γι' αυτόν τον σκοπό και συγκεντρώθηκε το ποσόν των 150.000 δραχ. Αναμένεται χρηματική βοήθεια από τα αδέρφια μας του Καναδά και συγκεκριμένα από το Σύλλογο Ξηροκαμπιτών Τορόντο.

Το εκκλησιαστικό συμβούλιο Αγίας Τριάδος ευχαριστεί όσους βοηθούν κατά καιρούς τα έργα της εκκλησίας μας και δημοσιεύει από τις στήλες του περιοδικού «ΦΑΡΙΣ» τα ονόματα όσων προσέφεραν χρήματα από 1-1-94 έως 15-6-1994: κ. Ευστράτιος Λιντζέρης 10.000, κ. Σταυρούλα Βλάχου 15.000, κ. Δημήτρα χήρα Χρ. Δούκα 50.000 εις μνήμη συζύγου της, κ. Δέσποινα Βασταρδή 100.000 εις μνήμη αδελφής της Αθηνάς Παπαδάκου, κ. Γεώργιος Μανιατάκος 5.000, κ. Δημήτριος Αρμπούζης 15.000, ανώνυμος κυρία 10.000, κ. Παναγιώτης Μανδραπήλιας του Θ. 5.000, κ. Ηλίας Προκοπίδης 10.000, ανώνυμος κυρία 5.000, κ. Νίκωνας Μαγκαλούσης 20.000, κ. Γεωργία Συκιώτη 20.000, ανώνυμος κυρία 10.000, κ. Πανάγος Φραγκής 5.000, ανώνυμος κυρία 100.000, Δημήτριος Ορφανάκος 30.000 εις μνήμη Γεωργίας Τσάμπιρα, ανώνυμος κυρία 35.000, κ. Σταυρούλα Κατσιάνη 50.000, κ. Αρετή Φρέντζου 20.000 εις μνήμη πατρός της Κων/νου, κ. Κων/νος Μαυροειδής 50.000. Εις μνήμη ιερέως Ιωάννου Παναγιωτουνάκου κατέθεσαν χρήματα αντί στεφάνου οι εξής: κ. Βενιζέλος Λεονταρίτης 15.000, κ. Έφη Ξανθάκου 10.000, κ. Καίτη Ξανθάκου 10.000, κ. Τζίνα Φραγκίσκου 10.000, κ. Γεώργιος Παναγιωτουνάκος 20.000 και κ. Παναγιώτης Παναγιωτουνάκος 10.000.

Το εκκλησιαστικό Συμβούλιο ευχαριστεί επίσης τους κ. Κων/νο Μανδραπήλια του Π., κ. Γεώργιο Ρηγάκο του Σ., κ. Χρήστο Στούμπο, κ. Ηλία Αποστολάκο, κ. Νικόλαο Γαβριηλίδη, κ. Παναγιώτη Λαμπρινό, διότι προσέφεραν δωρεάν εργασία για την κατασκευή νέου στεγάστρου από ξύλο και κεραμίδια βυζαντινού τύπου εις αντικατάσταση του εξ ελενίτ παλαιού στεγάστρου εις τον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου του χωριού μας και επικαλείται τη βοήθεια του Αγίου Γεωργίου σε αυτούς και στις οικογένειές τους. Επίσης δωρεάν εργασία προσέφερε εις την Αγία Τριάδα και ο κ. Αλέξανδρος Λαμπρόπουλος.

ΣΥΝΤΟΜΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

---

1. Με μεγάλη επιτυχία οι μαθητές του δημοτικού σχολείου Ξηροκαμπίου, ανέβασαν στην αίθουσα του πολιτιστικού συλλόγου το έργο της Άλκης Ζέη «Ματίας ο Α΄».

Αξίζουν θερμά συγχαρητήρια στους μικρούς μαθητές για την προσπάθεια που κατέβαλαν, στη γυμνάστρια Ρηγάκου Καλλιόπη που δίδαξε το έργο, στη δασκάλα Βλαχάκου Ελευθερία που επιμελήθηκε τα σκηνικά, στη μουσικό Τσουρούνη Αναστασία, στο διευθυντή και τους δασκάλους του σχολείου, καθώς και σε όλους εκείνους που βοήθησαν με οποιοδήποτε τρόπο στην πραγματοποίηση της όμορφης αυτής παράστασης.

2. Δύο όμορφες εκδηλώσεις πραγματοποιήθηκαν στην κατάμεστη αίθουσα του πολιτιστικού συλλόγου. Στην πρώτη (8-5-94) τραγούδησε η χορωδία του μουσικού ομίλου Σπάρτης υπό τη διεύθυνση του κ. Ανδρέα Λαζάρου. Η βραδιά ήταν αφιερωμένη στη μνήμη της συμπατριώτισσάς μας δασκάλας Νίκης Κουμουσιώτη-Σωτηροπούλου και του μονάκριβου γιου της Πολυζώη, που τόσο απρόσμενα έφυγαν από κοντά μας.

Στη δεύτερη (22-6-94) εκτέλεσαν έργα Ελλήνων και ξένων συνθετών με διάφορα μουσικά όργανα μαθητές υπό τη διεύθυνση των μουσικών δ. Χριστίνας Λαμπράκου για τα ακορντεόν, κ. Γρηγόρη Κασίτα για τις κιθάρες και κ. Θωμά Βρέλη για το πιάνο.

3. Εγκρίθηκε από το ΣΑΠΤΑ το ποσό των 97.000.000 δρχ. για το σύνδεσμο κοινοτήτων «Φελία - Φάρις». Από το ποσό αυτό θα διατεθούν 44.000.000 δρχ. για οδοποιία, 25.000.000 δρχ. για αξιοποίηση τουριστικών πόρων και 25.000.000 δρχ. για κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές.

Απ' αυτό το ποσό, 30.000.000 δρχ. θα διατεθούν για αναπλάσεις χώρων από τη δεξαμενή μας και το φαράγγι Ανακώλου, μέχρι την Κουμουστά.

4. Ο σύλλογος Ξηροκαμπιτών Τορόντο Καναδά ανακοίνωσε στον πρόεδρο της κοινότητας την απόφασή του να ενισχύσει την προσπάθεια της κοινότητας για την αγορά ακινήτου με το ποσό των 40.000 δολλαρίων Καναδά.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ

Είναι οργανική ανάγκη να γυρίζει ο άνθρωπος προς το παρελθόν, όταν η ζωή παίρνει τον ανήφορο και τα χρόνια συσσωρεύονται· πιο πολύ όμως όταν ζει στην ξενιτιά. Τότε η ζωή κόβεται στα δύο. Με τη λογική παραμένεις στην ξένη χώρα και με την καρδιά οδοιπορείς για την πατρίδα. Και τότε αρχίζεις από την αρχή. Από τα παιδικά χρόνια. Από κει που ξεκίνησες. Εκεί όπου έπαιξες, εκεί όπου έμαθες τα πρώτα γράμματα. Από το σχολείο.

Μαθητής στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής και του εμφυλίου πολέμου ο Παναγιώτης Γ. Μέτσοβας από τη Μούσγα. Σαράντα και πλέον χρόνια στην ξενιτιά. Μια ζωή ολόκληρη. Και τώρα που επιστρέφει για λίγο να επιβεβαιώσει τη μνήμη του, τα βήματά του τον φέρνουν και στο σχολειό του, στα Καμίνια. Μόνος γυρίζει στην αυλή κι ανακαλεί στο νου του φίλους, συμμαθητές, δασκάλους και, καθώς η σιωπή τρέφει τον πόνο, μονολογεί: «Είναι να μην κλαις;».

Ανθρώπινες στιγμές, απλές, αληθινές!

Θ. Κ.

ΘΕΡΜΕΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Βρέθηκε, ύστερα από συντονισμένες ενέργειες της κοινότητας και του ομογενούς μας Βασιλείου Ορφανάκου, το ποσό των 71.000 δολλαρίων Αμερικής που ανεζητείτο χρόνια, ως υπόλοιπο από τη διαθήκη των Αφών Σωμή προς την κοινότητά μας. Το ποσό αυτό είχε καταχραστεί ο δικηγόρος-εκτελεστής της διαθήκης. Υπολογίστηκαν οι τόκοι και το ποσό αυτό ανέρχεται σήμερα σε 131.800 δολάρια.

Ο δικηγόρος παραδέχτηκε την ενοχή του και έχει αρχίσει να καταβάλλει τμηματικά το ανωτέρω ποσό. Ήδη η κοινότητα έχει λάβει τα 120.000 δολάρια.

Η κοινότητα ευχαριστεί θερμά, και από τη στήλη αυτή, τον κ. Βασίλειο Ορφανάκο για τις προσφερθείσες υπηρεσίες του και τον συγχαίρει για το συγχινητικό του ενδιαφέρον για το Ξηροκάμπι και τα προβλήματά του.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Ο Σύλλογος Κυριών και Δεσποινίδων η «Αγία Τριάς» ευχαριστεί την οικογένεια του αποθανόντος Κων/νου Ξηροπόδη για τη δωρεά του ποσού των 170.000 δρχ. εις τον Σύλλογο αντι στεφάνων. Ο Σύλλογος συλλυπείται την οικογένεια του αποθανόντος και εύχεται η δωρεά αυτή να γίνει παράδειγμα προς μίμηση.

Το διοικητικό συμβούλιο Συλλόγου Κυριών
Δεσποινίδων «Η Αγία Τριάς»

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Ιωάννης Π. Παναγιωτουνάκος, Ιερέυς

Ο παπα-Γιάννης Παναγιωτουνάκος γεννήθηκε στο Ξηροκάμπι (1911)· γιος του παπα-Παναγιώτη Παναγιωτουνάκου υπηρέτησε ως εφημέριος της Αγια-Τριάδας από τα δύσκολα χρόνια της Κατοχής (1943) ως τα τελευταία χρόνια, όταν συνταξιοδοτήθηκε (1985).

Από μικρός έδειξε κλίση προς την εκκλησιαστική ζωή. Μετά την αποφοίτησή του από το σχολαρχείο Γυθείου, ενεγράφη στο γυμνάσιο Γυθείου και στη συνέχεια στο Γυμνάσιο Γυθείου, από το οποίο έλαβε και απολυτήριο. Αργότερα εφοίτησε στην Εκκλησιαστική Προπαρασκευαστική Σχολή. Ακολούθησε ο Ελληνο-Ιταλικός πόλεμος, στη διάρκεια του οποίου με το 8ο σύνταγμα έλαβε μέρος στις ένδοξες μάχες του Μοράβα και του Ιβάν.

Αγαθός και καλοπροαίρετος άνθρωπος, μειλίχιος και άδολος, συμπαραστάθηκε θερμά στους ανθρώπους της ενορίας του. Η εκκλησία τιμώντας την αθόρυβη προσφορά του τον τίμησε με «το της πνευματικής πατρότητος λειτούργημα» και «το του οικονόμου οφφίκιον», καθώς επίσης και με τον τίτλο του πρωτοπρεσβυτέρου.

Δημήτρης Δικαιάκος

Κωνσταντίνος Γ. Ξηροπόδης

Πέθανε και κηδεύτηκε στο Ξηροκάμπι με πάνδημη συμμετοχή του κόσμου ο Κώστας Ξηροπόδης, σε ηλικία 81 ετών. Άνθρωπος χαμηλών τόνων, με ανυπόκριτη καλοσύνη και πηγαίο ταλέντο, θα μείνει στη μνήμη όσων τον γνώρισαν ως ο γλυκός τραγουδιστής της Κλεφτουριάς και της αγάπης. Ευνοημένος γενναϊόδωρα από τη μοίρα σκόρπισε απλόχερα τη χαρά και το κέφι στους ανθρώπους των χωριών μας, ιδιαίτερα πριν από την Κατοχή και την εμφύλια διαμάχη, πριν απορρυθμιστεί η ζωή της κοινωνίας μας. Του χαμένου σχετικά πρόωρα τραγουδιστή, ας είναι μνημόσυνο ο ύμνος του ποιητή Μ. Μαλακάση:

*«Μα στο τραπέζι ως κάθονταν κι άνοιγεν η φωνή σου,
μεγάλε Μπαταριά,*

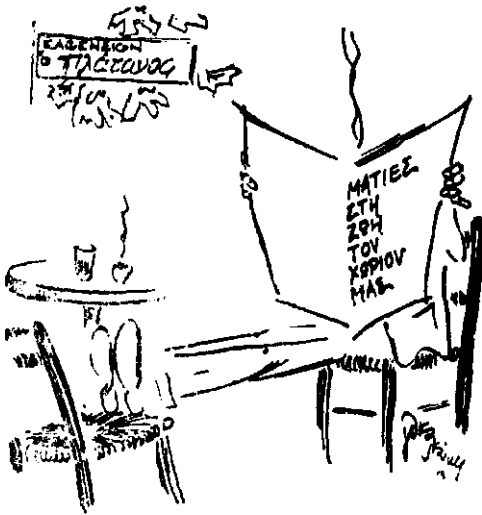
*στο τρίτο κρασοπότηρο πουλιά του παραδείσου
ξυπνούσανε κι αηδόνια στα κλαριά.*

*Και λίγο-λίγο ως γύριζε μες στο τραγούδι —ώ θάμα—
παλληκαριές, καημούς*

*τ' αρματολίκι ανέβαζες και την αγάπη αντάμα
στ' αστέρια, στο φεγγάρι, στους θεούς».*

Θεόδωρος Σ. Κατσουλάκος

ΞΗΡΟΚΑΜΠΙ

ΓΑΜΟΙ

Παντρεύτηκαν οι: δ. Ελένη Μανδραπήλια του Ηλία το Δημήτριο Έρη του Ιωάννη, η δ. Χριστίνα Γιάννακα του Αναστασίου το Δημήτριο Κονίδη του Γεωργίου.

Η στήλη τούς εύχεται «Καλή ζωή».

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Ευαγγελία Κονίδη σύζυγος Χρήστου Χριστόπουλου απέκτησε κορίτσι, η Ζωίτσα Παναγιωτοπούλου σύζυγος Χρήστου Βασιλείου απέκτησε κορίτσι, η Καλλιόπη Μανδραπήλια σύζυγος Κων/νου Ρηγάκου απέκτησε αγόρι.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσαν οι: Ηλίας Μανδραπήλιας του Δη-

μου ετών 74, Κων/να Μανδραπήλια χήρα Νικολάου ετών 97, Γεώργιος Κονίδης του Κων/νου ετών 83, Γεώργιος Καλλονάκης του Εμμανουήλ ετών 67, Δήμητρα Ρέππα χήρα Παναγιώτη ετών 82, Κων/νος Ξηροπόδης του Γεωργίου ετών 81, Ιερέυς Ιωάννης Παναγιωτουνάκος του Παναγιώτη ετών 83, Άννα Κρητικού σύζυγος Χρήστου ετών 87, Καλλιόπη Καλότουχου χήρα Χαλαλάμπους ετών 74.

ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΑΓΙΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσε η Σταυρούλα Κουτάκου του Ιωάννη ετών 83.

ΚΑΜΙΝΙΑ

ΓΑΜΟΙ

Παντρεύτηκαν οι: δ. Μαρία Μαστοράκου του Ιωάννη τον Νικόλαο Ζορμπά από τη Μαγούλα Σπάρτης, η δ. Χρυσάνθη Σμυρνώιτη από το Βόλο το Χαρίλαο Μαστοράκο.

Η στήλη τους εύχεται «Καλή ζωή».

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Χριστίνα Αγγελιοπούλου σύζυγος Θεοδοσίου Λαγάκου απέκτησε κορίτσι, η Χριστίνα Πασιαλή σύζυγος Ελευθερίου Γιαννουλόπουλου απέκτησε αγόρι.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσαν οι: Όλγα Αναστασάκου χήρα Σαράντου ετών 81, Σταυρούλα Λαγάκου χήρα Θεοδοσίου ετών 92, Ευαγγελία Μακελλαράκη χήρα Δημητρίου ετών 74, Γεώργιος Αποστολάκος του Πιλία ετών 74.